

ระบบเสียงภาษาไทยวนในประเทศไทย

The Phonology of Tai Yuan in Thailand

สิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์¹, สมทรง บุรุษพัฒน์²

Zirivarnphicha Thanajirawat¹, Somsonge Burusphat²

¹สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล

¹Program in English for International Communication

²สาขาวิชาภาษาศาสตร์

²Program in Linguistics

¹มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹Rajamangala University of Technology Rattanakosin

²มหาวิทยาลัยมหิดล

²Mahidol University

บทคัดย่อ

บทความปริทัศน์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนหรือภาษาไทยถิ่นเหนือในประเทศไทย การสังเคราะห์ประกอบด้วยระเบียบวิธีการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนที่งานวิจัยเหล่านี้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา และการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ผลของการสังเคราะห์ทำให้ทราบพัฒนาการและสถานะของการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวน รวมทั้งให้ภาพรวมเกี่ยวกับระบบเสียงของภาษาไทยวนในประเทศไทย และทิศทางการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนในอนาคต

คำสำคัญ: ไทยวน, ไทยยวน, ระบบเสียง, ระบบเสียงภาษาไทยวน, ภาษาไทยถิ่นเหนือ, ระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ

Abstract

This review article aims to synthesize the research of Tai Yuan or Northern Thai phonology in Thailand. The synthesis consists of the methodology of phonological studies of Tai Yuan employed by all research and the studies of Tai Yuan phonology in various regions of Thailand. The result of the synthesis reveals the development and status of research on Tai Yuan phonology in Thailand from past to present. In addition, it also displays a comprehensive picture of Tai Yuan inhabitant areas in Thailand as well as provides a guide to the direction of future research on Tai Yuan phonology.

Keywords: Tai Yuan, Thai Yuan, Phonology, Tai Yuan phonology, Northern Thai, Northern Thai phonology

1. บทนำ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน หรือ ไตยวน (Tai Yuan) มีชื่อหลากหลาย คือ ยวน ลาว ยวน ไทยยวน ไทยล้านนา โยนก หรือชาวเมืองเชียงแสน ชาวไทยวนพูดภาษาไทยวน ซึ่งจัดอยู่ในภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Tai) ของภาษาตระกูลไท-กะได (Li, 1959) ภาษาไทยวนมีชื่อเรียกอื่นๆ คือ ภาษาไตยวน ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาล้านนา หรือภาษาคำเมือง ในปัจจุบันพบว่าภาษาไทยวนเป็นภาษาที่ใช้พูดใน 8 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา น่าน ลำปาง แม่ฮ่องสอน (กรรณิการ์, 2534) และบางอำเภอในจังหวัดอื่นๆ อีก 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก (มยุรี, 2553) สุโขทัย อุดรดิตถ์ (ยุวเรศ, 2547) สระบุรี (เสนห์, 2531) ราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี (สงวน, 2512 และ สมทรงและคณะ, 2554) ลพบุรี (Wilaiwan, 1973) และนครราชสีมา (อรทัย, 2530)

ชาวไทยวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานทางตอนเหนือของประเทศไทย ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรล้านนาในอดีต คนที่อาศัยอยู่ในอาณาจักรล้านนามีหลากหลายชาติพันธุ์ แต่กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดคือไทยวน ชาวไทยวนอาศัยอยู่ในดินแดนล้านนามาเป็นเวลานาน จึงมีประวัติความเป็นมายาวนานดังที่จะยกตัวอย่างเป็นสังเขปดังนี้ คือ ตามตำนานสิงหนวัติกล่าวว่า สิงหนวัติกุมารโอรสของท้าวเทวกาล ซึ่งปกครองบ้านเมืองอยู่ทางญวนนาน ได้นำผู้คนมาตั้งบ้านเรือนอยู่ลุ่มน้ำโขงตอนใต้ ซึ่งก็คือ เชียงราย เชียงแสน ในปัจจุบัน และตั้งชื่อเมืองว่า โยนกนคร หรือ โยนกนาคนคร คนทั่วไปเรียกเมืองโยนกนี้ว่า โยนก หรือ ญวน หรือ ยวน หรือ ไทยวน หรือ คนยวน จากนั้นก็มีกษัตริย์ครองเมืองโยนกนี้ต่อๆ กันมา ประชากรไทยวนก็แพร่หลายออกไปในล้านนาไทย ต่อมา พ.ศ.2101 พระเจ้าบุเรงนอง กษัตริย์พม่าได้นำทัพมาตีเมืองเหนือ และปกครองเมืองเหนือเป็นเวลานานถึง 200 ปี (พระยาประกาศกิจจักร, 2557 และ สรัสวดี, 2539) ในปี พ.ศ. 2204 สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้ทรงยกทัพไปตีอาณาจักรล้านนา ได้เมืองลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ เชียงแสน และได้กวาดต้อนชาวไทยวนมาจำนวนหนึ่ง (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, 2514) ครั้นปี พ.ศ. 2347 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมกษัตริย์แห่งรัตนโกสินทร์ พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้กรมหลวงเทพหริรักษ์ และพระยายมราช พร้อมด้วยกองทัพลาว ยกทัพ

ไปตีเมืองเชียงแสน ซึ่งในขณะนั้นตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า เมื่อทัพไทยสามารถตีเมืองเชียงแสนได้แล้ว จึงให้รื้อกำแพงเมือง รื้อบ้านเมือง และได้รวบรวมผู้คนชาวเชียงแสนโดยได้แบ่งเป็น 5 ส่วน ส่วนหนึ่งให้ไปอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ ส่วนหนึ่งให้ไปอยู่ที่ลำปาง ส่วนหนึ่งให้อยู่ที่น่าน ส่วนหนึ่งอยู่ที่เวียงจันทน์ และอีกส่วนที่ติดตามกองทัพหลวงลงมายังกรุงเทพฯ โดยให้คนยวนกลุ่มนี้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ราชบุรี สระบุรี (สงวน, 2512) ต่อมาครัวเรือนมากขึ้นจึงขยายจากสระบุรี ไป ลพบุรี (Wilaiwan, 1973 และ รุ่งนภา, 2541) และนครราชสีมา (อรรถ, 2530) ส่วนคนยวนที่ตั้งบ้านเรือนที่จังหวัดราชบุรีได้ขยายครอบครัวไปอยู่ยังจังหวัดนครปฐม (รุ่งนภา, 2541) และกาญจนบุรี (สมทรงและคณะ, 2554)

ชาวไทยวนมีการติดต่อสื่อสารกันโดยใช้ภาษาเฉพาะกลุ่มของตนที่เรียกว่า “ภาษาไทยวน” ซึ่งปัจจุบันพบว่ามีการเป็นจำนวนมากอาศัยอยู่ใน 17 จังหวัดของประเทศไทย จึงมีการศึกษาภาษาไทยวนอย่างหลากหลาย ด้วยเหตุที่คนไทยวนนั้นมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน รวมถึงมีการกระจายถิ่นฐานที่อยู่อันเนื่องจากประวัติทางสงคราม ทำให้เป็นเหตุผลหนึ่งที่นักวิจัยส่วนใหญ่ต้องการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนในแต่ละพื้นที่ เพื่อต้องการทราบว่ากลุ่มชนเหล่านั้นคือชาวไทยวนจริงหรือไม่ หรือเพื่อทราบระบบเสียงภาษาไทยวนในแต่ละถิ่น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของเสียงภาษาไทยวนในปัจจุบัน

ดังนั้นบทความปริทัศน์นี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวมงานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนและสังเคราะห์งานวิจัยเหล่านี้ใน 3 ประเด็นคือ (1) งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนในประเทศไทย (2) วิธีการดำเนินการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนในประเทศไทย (3) ระบบเสียงภาษาไทยวน ในตอนสุดท้ายของบทความปริทัศน์เป็นการสรุปผลการสังเคราะห์ระบบเสียงภาษาไทยวนในประเทศไทยและนำเสนอทิศทางการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนในอนาคต

2. งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยในประเทศไทย

จากการศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเสียงภาษาไทยในประเทศไทยพบว่ามีการศึกษาาระบบเสียงภาษาไทยที่พูดในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทยจำนวน 14 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย แพร่ น่าน ลำปาง เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน ตาก สระบุรี ราชบุรี ลพบุรี นครราชสีมา เพชรบูรณ์ และนครปฐม งานวิจัยเหล่านี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มงานวิจัยที่มีการศึกษาะบบเสียงไทยวนทั้งระบบ คือ หน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ มีจำนวนทั้งหมด 21 ผลงาน และกลุ่มงานวิจัยที่มีการศึกษาเฉพาะวรรณยุกต์ภาษาไทยวน มีจำนวนทั้งหมด 13 ผลงานดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงงานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยในประเทศไทยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม

งานวิจัยกลุ่มที่ 1: ระบบเสียงไทยวนทั้งระบบ		
ลำดับ	ผู้วิจัย	จังหวัด
1.	Wilaiwan Wichienrot Khanittanan (1973)	ลพบุรี, สระบุรี
2.	Woranoot Pantupong (1976)	เชียงใหม่
3.	Siwaporn Chotecheun (1986)	น่าน
4.	เบญจวรรณ สุนทรากุล (2505)	เชียงใหม่
5.	ช่อนกลั่น พิเศษสกุลกิจ (2516)	เชียงใหม่
6.	สารภี ศิลา (2518)	ราชบุรี
7.	พิศศรี แจ้งไพร (2520)	แพร่
8.	Ruengdet Pankhuekhat (1981)	ไม่ระบุ
9.	Ruengdet Pankhuekhat (1982)	ไม่ระบุ
10.	อรทัย เจือจันอัด (2530)	นครราชสีมา
11.	ธวัช ปุณโณทก (2531)	ไม่ระบุ
12.	เรืองเดช ปันเชื่อนขัตติย์ (2531)	ไม่ระบุ
13.	วนิดา สารพร (2531)	ราชบุรี
14.	เสน่ห์ ชาวขมิ้น (2531)	สระบุรี

ตารางที่ 1 ตารางแสดงงานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนในประเทศไทยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม (ต่อ)

งานวิจัยกลุ่มที่ 1: ระบบเสียงไทยวนทั้งระบบ		
ลำดับ	ผู้วิจัย	จังหวัด
15.	กรณีการ์ วิลเกษม (2534)	ไม่ระบุ
16.	รุ่งนภา เกียรธาวร (2541)	นครปฐม
17.	วรลักษณ์ เดชะประทุมวัน (2547)	เชียงใหม่
18.	ปิยะวดี วังชัย (2550)	ลำพูน
19.	มยุรี พูนผลวัฒนากรณ์ (2553)	ตาก
20.	ประไพพรรณ กิวเกษม (2554)	แพร่
21.	พินรัตน์ อัครวัฒนากุล (2555)	น่าน
งานวิจัยกลุ่มที่ 2: วรรณยุกต์ไทยวน		
1.	Brown, J. Marvin (1965)	เสียงราย, แพร่, น่าน ลำปาง, เชียงใหม่
2.	Jones, Robert B. (1965)	แพร่, ลำพูน, เชียงราย น่าน, เชียงใหม่
3.	Mundhenk, Norman A. (1967)	แม่ฮ่องสอน, เชียงใหม่, เชียงราย น่าน, ลำปาง, แพร่, ตาก สระบุรี, ราชบุรี
4.	Davis, Richard (1970)	น่าน
5.	Wipawan Plungsuwan (1981)	ราชบุรี
6.	Anirut Tanlaput (1988)	ลำปาง
7.	Gardner, Jonathan พินรัตน์ (1996)	น่าน, แพร่
8.	Cooper, Michael (1997)	พะเยา
9.	Person, R. Kirk, (1998)	ลำปาง, เชียงราย
10.	Aimkamon Bunmee (2007)	ลำปาง
11.	Chommanad Intajamornrak (2009)	น่าน
12.	Chommanad Intajamornrak (2013)	แพร่
13.	เอกพล กันทอง (2550)	เชียงใหม่

จากตารางที่ 1 พบว่า งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนในประเทศไทย ทั้ง 2 กลุ่มครอบคลุมพื้นที่ทั้งในจังหวัดทางภาคเหนือ ภาคกลาง และบางส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ งานวิจัยเหล่านี้ศึกษาภาษาไทยวนที่พูดในพื้นที่วิจัยจังหวัดเดียวและที่พูดในหลายพื้นที่ของประเทศไทยดังต่อไปนี้

1) งานวิจัยที่ศึกษาภาษาไทยวนในพื้นที่ 1 จังหวัด

งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนทั้งระบบ คือ พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งจังหวัดเดียว ได้แก่ งานวิจัยในจังหวัดเชียงใหม่ (เบญจวรรณ, 2505; ชอนกลิน, 2516; Woranoot, 1976; วรลักษณ์, 2547) จังหวัดแพร่ (พิศศรี, 2520; ประไพพรรณ, 2554) จังหวัดน่าน (Siwaporn, 1986; พิณรัตน์, 2555) จังหวัดลำพูน (ปิยะวดี, 2550) จังหวัดตาก (มยุรี, 2553) จังหวัดราชบุรี (สารภี, 2518; วนิดา, 2531) จังหวัดนครราชสีมา (อรทัย, 2530) จังหวัดสระบุรี (เสนห์, 2531) และจังหวัดนครปฐม (รุ่งนภา, 2541) สำหรับการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนทั้งระบบยังพบว่ามีการศึกษากระบบเสียงภาษาไทยวนและภาษาอื่นๆ ในจังหวัดเดียวกัน ดังเช่น งานวิจัยของพิณรัตน์ (2555) ที่ศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน 5 ภาษา คือ ภาษาคำเมือง ภาษาลื้อ ภาษาขึ้น ภาษาพวน และภาษาลาว

งานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะระบบเสียงวรรณยุกต์ในพื้นที่วิจัยจังหวัดเดียว ได้แก่ งานวิจัยในจังหวัดเชียงใหม่ (เอกพล, 2550) จังหวัดลำปาง (Anirut, 1988; Aimkamon, 2007) จังหวัดพะเยา (Cooper, 1997) จังหวัดน่าน (Davis, 1970; Chommanad, 2009) จังหวัดแพร่ (Chommanad, 2013) และจังหวัดราชบุรี (Wipawan, 1981)

สำหรับงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำปางของ Anirut (1988) และ Aimkamon (2007) แตกต่างจากงานวิจัยอื่นตรงที่ใช้แนวทางของภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น (Dialect Geography) ในการนำเสนอผลงานวิจัย โดยงานวิจัยของ Anirut (1988) ได้นำเสนอเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยวนลงในแผนที่เพื่อแสดงให้เห็นว่าแต่ละอำเภอจำนวน 13 อำเภอในจังหวัดลำปาง มีการออกเสียงวรรณยุกต์อย่างไร ส่วนงานวิจัยของ Aimkamon (2007) ได้นำเสนอเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยวนลงในแผนที่โดยใช้สัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์การนำเสนอว่ามีการออกเสียงในอำเภอใดบ้างในจังหวัดลำปาง

2) งานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยวนในหลายจังหวัด

งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนทั้งระบบในหลายจังหวัดมีจำนวน 4 งานวิจัย ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนและภาษาอื่นๆ ในหลายจังหวัด คือ งานวิจัยของ Wilaiwan (1973) ได้ศึกษาระบบเสียงภาษาลาว 5 ถิ่น คือ ภาษาลาวพวน ลาวยวน ลาวเวียง ลาวแจ้ ลาว-ลาว ที่พูดในจังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี และจังหวัดสิงห์บุรี และงานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนที่มีการศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยวนในหลายจังหวัด มี 3 งานวิจัย ซึ่งพบว่าเป็นงานวิจัยที่เกิดจากการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยวนที่ใช้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยเปรียบเทียบกับภาษาไทยวนที่มีการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ในพื้นที่อื่น คือ (1) งานวิจัยของอรทัย (2530) ที่ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาถิ่นยวนที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา กับอำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี และจังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนที่อำเภอสีคิ้ว และอำเภอเสนาห์ เปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษายวนที่จังหวัดเชียงใหม่ของเบญจวรรณ (2505) และ (2) งานวิจัยของรุ่งนภา (2541) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยวน 4 จังหวัดในภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดลพบุรี และจังหวัดนครปฐม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะระบบเสียงภาษาไทยวนที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เปรียบเทียบกับภาษาไทยวนที่ตำบลท่าช้าง อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี (เสนห์, 2531) ภาษาไทยวนที่จังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรี (Wilaiwan, 1973) และภาษาไทยวนที่ตำบลดอนแร่ และตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (วนิดา, 2531)

งานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะระบบเสียงวรรณยุกต์เปรียบเทียบกันหลายจังหวัดมีจำนวน 5 ผลงาน ดังนี้

(1) งานของ Brown (1965) ได้ศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยวนจังหวัดภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน จังหวัดลำปาง และจังหวัดเชียงใหม่

(2) งานของ Jones (1965) ศึกษาสัทลักษณะของภาษาไทยถิ่นเหนือ โดยศึกษาในจังหวัดแพร่ จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน และจังหวัดเชียงใหม่

(3) งานวิจัยของ Mundhenk (1967) ได้ศึกษาการใช้ภาษาที่แตกต่างกันในท้องถิ่นที่พูดคำเมือง โดยศึกษาวรรณยุกต์ จากภาษาพูดในท้องถิ่นที่พูดคำเมืองจำนวน 13 ถิ่น ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอแม่สะเรียง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดลำปาง จังหวัดแพร่ จังหวัดลี้บแล อำเภอเถิน จังหวัดตาก อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี และตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี

(4) งานวิจัยของ Gardner (1996) ศึกษาวรรณยุกต์ภาษาคำเมืองจังหวัดน่าน และจังหวัดแพร่

(5) งานวิจัยของ Person (1998) ศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาคำเมืองจังหวัดลำปางเปรียบเทียบกับจังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนที่กล่าวถึงข้างต้นพบว่ายังมีการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยวนกับระบบเสียงภาษาตระกูลไทถิ่นอื่นๆ และภาษาอื่นๆ อีกด้วย ได้แก่

(1) งานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยวนกับภาษาไทยมาตรฐานมี 2 งานวิจัย คือ งานวิจัยของประไพพรรณ (2554) ที่ศึกษาวิจัยระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ ตำบลแม่ทราย อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ เปรียบเทียบกับภาษาไทยมาตรฐาน และงานวิจัยของ Person (1998) ที่ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ของภาษาคำเมืองในจังหวัดลำปาง จังหวัดเชียงราย และภาษาไทยภาคกลางจากกรุงเทพฯ เพื่อศึกษาความแตกต่างของระบบวรรณยุกต์ระหว่างภาษาคำเมืองและภาษาไทยกลาง

(2) งานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะระบบเสียงวรรณยุกต์ที่เปรียบเทียบภาษาไทยวนกับภาษาไทถิ่นอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทยมาตรฐาน คืองานวิจัยของ Wipawan (1981) ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทถิ่นในจังหวัดราชบุรี 8 ภาษา คือ ลาววน ลาวเวียง ลาวตี้ ลาวโซ่ง ลาวพวน ลาวจื๋ว (Lao Chiu) ลาวครั่งและภาษาไทยถิ่นราชบุรี

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาอื่น พบว่ามีงานของปิยะวัติ (2550) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงทั้งระบบของภาษาของกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ (กำแพงเมือง) โดยศึกษาเฉพาะในจังหวัดลำพูน และงานของ Ruengdet (1981) ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยภาค (Tai Phake) กับระบบเสียงภาษาไทยกำแพงเมือง

3. วิธีการดำเนินการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนในประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนมีวิธีการดำเนินการศึกษาหลักๆ 7 ขั้นตอนดังนี้

3.1 การสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบเสียงภาษาไทยวน และเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่และข้อมูลเกี่ยวกับระบบเสียงของภาษาไทยวนในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างของการใช้ภาษา เอกสารที่สำรวจแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงทั้งระบบ และงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะระบบเสียงวรรณยุกต์ นอกจากนี้ งานวิจัยบางงานยังมีการศึกษาหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การอพยพและการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยวน (อรทัย, 2530; รุ่งนภา, 2541; กฤษณา, 2553) ส่วนการเก็บข้อมูลภาคสนามระยะเบื้องต้น นักวิจัยส่วนใหญ่จะเดินทางไปเก็บข้อมูลที่พื้นที่วิจัยอย่างน้อย 1-2 ครั้ง

3.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการวิจัยคือรายการคำศัพท์ที่ใช้เก็บข้อมูลระบบเสียงทั้งระบบ และเฉพาะเสียงวรรณยุกต์จากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

(1) รายการคำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลภาษาตระกูลไทโดยใช้หรือดัดแปลงหรือเพิ่มเติมจากของ Gedney (1972) (Wipawan, 1981; มยุรี, 2553)

(2) รายการคำศัพท์พื้นฐาน Swadesh list ของ Swadesh (1952) (รุ่งนภา, 2541)

(3) รายการคำศัพท์ของ L-Thongkum et al. (2007) (Chommanad, 2009)

(4) รายการคำศัพท์ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันต่าง ๆ (อรทัย, 2530; มยุรี, 2553; พิณรัตน์, 2555)

(5) รายการคำศัพท์ที่คัดเลือกมาจาก พจนานุกรมล้านนาไทย ของมณีพะยอมยงค์ (ม.ป.ป.) ภาษาถิ่นเหนือ ของกรรณิการ์ วิมลเกษม (2534) และ Woranoot Pantupong (1976)

ส่วนรายการคำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลเฉพาะระบบเสียงวรรณยุกต์ นักวิจัยดัดแปลงมาจากงานดังต่อไปนี้

(1) รายการคำศัพท์ทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไทของ Gedney (1972) จำนวนตั้งแต่ 20 – 80 คำ ดังตัวอย่างคำศัพท์ในกล่องวรรณยุกต์ในภาพที่ 1 (Anirut, 1988; รุ่งนภา, 2541; Aimkamon, 2007; Chommanad, 2013; ปิยะวัฒน์, 2550; มยุรี, 2553; พิณรัตน์, 2555)

วรรณยุกต์ดั้งเดิม ↙	พยางค์เป็น			พยางค์ตาย	
	A ไม่มีรูปวรรณยุกต์ กำกับ	B รูปวรรณยุกต์ ไม่เอก	C รูปวรรณยุกต์ ไม่โท	DL พยางค์เป็น สระยาว	DS พยางค์ตาย สระสั้น
พยัญชนะต้นดั้งเดิม					
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 1 เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง	A1 หุ ขา หาง	B1 ไข่ ผ่า ข่า	C1 ข้าว เลือ ถ้วย	DL1 ขวด หมาก สาก	DS1 หมัด ฝึก ผัก
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 2 เสียงหยุดไม่พ่นลมไม่ก้อง	A2 ปู ตา ตีน	B2 ป่า ไก่ ถั่ว	C2 ก้าน กุ้ง ก้าง	DL2 ปอด ปิก ปาก	DS2 กบ ตับ เป็ด
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 3 เสียงปิบเส้นเสียง	A3 แดง ดาว ใบ	B3 บ่า อ่าน โอง	C3 บึ้ง อ้อย ด้าย	DL3 แดด ดาบ ดอก	DS3 เบ็ด ดิบ ออก
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 4 เสียงก้อง	A4 มือ ควาย นา	B4 นั่ง น่อง ไร่	C4 น้ำ ล้น ม้า	DL4 ราก ลูก เลือด	DS4 นก มด เล็บ

ภาพที่ 1 กล่องวรรณยุกต์แสดงตัวอย่างรายการคำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลวรรณยุกต์
ดัดแปลงจาก Gedney (1972)

(2) รายการคำศัพท์ชุดเทียบเสียงและคู่เทียบเสียงคล้าย จากงานของ กัลยา (2533) (เอกพล, 2550) และรายการชุดเทียบเสียงคล้าย (analogous set) ที่จัดทำขึ้นโดยพิณรัตน์ (2555) ซึ่งได้นำแนวคิดมาจากงานของกัลยา (2533) และพิณรัตน์ (2546) ตัวอย่างเช่น ขา ปา บาน คาน ข่า ป่า ป่า เป็นต้น

3.3 การเลือกพื้นที่ศึกษา

การเลือกพื้นที่ศึกษา พบว่างานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนทั้งระบบและเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยมีวิธีการเลือกพื้นที่ศึกษาวิจัยโดยเลือกจากพื้นที่ที่มีชาวไทยวนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก หรือบริเวณที่มีชุมชนชาวไทยวนอาศัยอยู่

การเลือกพื้นที่ที่ศึกษาแบบระบุมี 2 แบบ คือ การระบุพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง (Specific) และการระบุพื้นที่แบบกว้าง (Wide Span)

การระบุพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง คือการที่ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการศึกษาโดยระบุพื้นที่ที่จะศึกษาในระดับ อำเภอ ตำบล หรือหมู่บ้าน เพื่อศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนตามแหล่งที่อยู่ของชาวไทยวน เช่น งานวิจัยของ สารภี (2518) ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาษากรุงเทพมหานครกับภาษาคูบัว Siwaporn (1986) ที่ศึกษาระบบเสียงภาษานานที่บ้านร้อง ตำบลบัว อำเภอบัว จังหวัดน่าน อรทัย (2530) ศึกษาบบเสียงภาษาถิ่นยวนที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา วณิดา (2531) ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยวน¹ ตำบลดอนแร่ และตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เสน่ห์ (2531) ศึกษาภาษาไทยวนที่ตำบลท่าช้าง อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี และมยุรี (2553) ศึกษาบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือที่ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

การระบุพื้นที่แบบกว้าง คือการที่ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการศึกษาโดยระบุพื้นที่ศึกษาในระดับจังหวัด เช่น งานวิจัยของ เบญจวรรณ (2505) ศึกษาบบเสียงของอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ Waranoot (1976) ศึกษาบบเสียงภาษาไทยวนที่จังหวัดเชียงใหม่ พิศศรี (2520) ศึกษาหน่วยเสียงภาษาแพว และ Wipawan (1981) ศึกษาบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นตระกูลไทในจังหวัดราชบุรี

3.4 การกำหนดคุณสมบัติของผู้บอกภาษา

งานวิจัยที่เก็บข้อมูลทางด้านระบบเสียงนั้น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของผู้บอกภาษา คือ เป็นผู้ที่พูดภาษาไทยวนในชีวิตประจำวัน เป็นผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป เป็นคนท้องถิ่นไม่มีการโยกย้ายที่อยู่ มีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้บอกภาษาเป็นเพศหญิงเป็นหลัก เนื่องด้วยเพศหญิงเป็นผู้ที่อยู่มากกว่าผู้ชาย จึงมีโอกาสดังกล่าวเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าผู้บอกภาษาเพศชาย และต้องเป็นผู้มีอวัยวะในการออกเสียงครบสมบูรณ์และสามารถออกเสียงได้ชัดเจน

¹ งานวิจัยของวณิดา (2531) การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยวน ตำบลดอนแร่ และตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี งานวิจัยนี้ วณิดา ใช้คำว่า “ไทยวน” ซึ่งหมายความเดียวกันกับงานอื่นๆ ที่ใช้คำว่า “ไทยวน”

นอกจากนี้งานวิจัยส่วนหนึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการใช้ภาษา จึงกำหนดอายุของผู้บอกภาษาดังด้วยวัยหนุ่มสาวขึ้นไป เช่นงานวิจัยของ Wipawan (1981) ที่เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่มีอายุ 14 – 25 ปี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์ที่แท้จริงของกลุ่มวัยรุ่น และงานวิจัยของ Chommanad (2009) ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของผู้บอกภาษาอายุตั้งแต่ 25 – 40 ปี นอกจากนี้งานวิจัยบางงานมีการกำหนดอายุของผู้บอกภาษาเป็น 3 ช่วงอายุคน เช่น งานวิจัยของวนิดา (2531) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยวน ตำบลดอนแร่ และตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยแบ่งอายุเป็น 3 ระดับอายุ ได้แก่ อายุ 15-30 ปี 31-50 ปี และ 51-70 ปี งานวิจัยของเอกพล (2550) ที่ศึกษาผู้บอกภาษาที่มีอายุใน 3 กลุ่มอายุ คือ กลุ่มอายุ 50-60 ปี กลุ่มอายุ 30-40 ปี และกลุ่มอายุ 10-20 ปี และงานวิจัยของ พิณรัตน์ (2555) ที่ศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน โดยศึกษาจากผู้บอกภาษารุ่นอายุ 60 ปีขึ้นไป รุ่นอายุ 35-50 ปี และรุ่นอายุ 15-25 ปี

3.5 วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา โดยการนำรายการคำศัพท์ที่เตรียมไว้สอบถามผู้บอกภาษาทีละคำ และใช้คำถาม หรืออุปกรณ์ที่เป็นจริงประกอบการซักถาม หรือทำท่าทางประกอบ และให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำศัพท์นั้นๆ คำละ 2-5 ครั้ง โดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจงเลือกรายการคำศัพท์ให้ผู้บอกภาษาบอกทีละคำ จากวรรณยุกต์ของ A B C D L และ DS หรือวิธีสุ่มเลือกรายการคำศัพท์เพื่อจัดลำดับคำลงไป ในรายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ (Randomized) ซึ่งจะทำให้ผู้บอกภาษาไม่สามารถคาดเดาได้ว่า ผู้วิจัยกำลังเก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ใดหลังจากนั้น ผู้วิจัยจะออกเสียงตามผู้บอกภาษาจนกว่าผู้บอกภาษายืนยันว่าออกเสียงได้ถูกต้อง จึงจดบันทึกข้อมูลด้วยสัทอักษร IPA (The International Phonetic Alphabet) และบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง ยกเว้นงานวิจัยหน่วยเสียงของภาษาเขียงใหม่ (เบญจวรรณ, 2505) ที่ศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาเขียงใหม่ด้วยวิธีการเรียนด้วยภาษากรุงเทพฯ เป็นภาษากลางที่ใช้เป็นสื่อระหว่างผู้เรียนและผู้บอกภาษา

ตามทฤษฎีของ Nida (1949) ที่เรียกวิธีศึกษาว่า “Bilingual Approach” และงานของ รัชช (2531) ที่ใช้ตัวอักษรไทย เขียนแทนเสียง

นอกจากนี้วิธีการเก็บข้อมูลยังมีการเก็บข้อมูลจากคำพูดเดี่ยว (เบญจวรรณ, 2505; Wipawan, 1981; Cooper, 1997; Person, 1998; Aimkamon, 2007; ประไพพรรณ, 2554) และการเก็บข้อมูลจากทั้งคำพูดเดี่ยวและคำพูดต่อเนื่อง (เอกพล, 2550; พิณรัตน์, 2555)

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในงานวิจัยระบบเสียงผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ระบบเสียงดังนี้

(1) หน่วยเสียงพยัญชนะ ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์การหาคู่เทียบเสียง (minimal pairs) และคู่เทียบเสียงคล้าย (subminimal pairs) และดูการปรากฏของหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว พยัญชนะควบกล้ำ และพยัญชนะท้าย

(2) หน่วยเสียงสระ มีการใช้เกณฑ์เดียวกันกับการหาหน่วยเสียงพยัญชนะ และดูการปรากฏของหน่วยเสียงสระเดี่ยวและสระประสม

(3) พยางค์ ผู้วิจัยศึกษาโครงสร้างพยางค์โดยใช้หลักการเปรียบเทียบต่างกัน ตามลักษณะของพยางค์ (Canonical shapes) คือ พยางค์เปิดและพยางค์ปิด

(4) ระบบวรรณยุกต์ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของ Gedney (1972) โดยให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำศัพท์ในแต่ละช่องตามกล่องวรรณยุกต์เพื่อหา สัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ และหาคู่เทียบเสียงมาเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ เพื่อให้ได้จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ถูกต้อง ข้อมูลวรรณยุกต์ที่ได้จากการฟังจะมีการตรวจสอบเพื่อความถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น โดยก่อนปี พ.ศ. 2541 งานวิจัยบางงานใช้เครื่องวิเคราะห์คลื่นเสียงเพื่อทำแผนภาพคลื่นเสียง (อรรถัย, 2530) และตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา ผู้วิจัยจึงใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ ซึ่งมี 2 โปรแกรมที่พบ คือ โปรแกรม CECIL (ตัวอย่างเช่น รุ่งนภา, 2541; Cooper, 1997; Person, 1998) และโปรแกรม PRAAT (Aimkamon, 2007; ปิยะวิติ, 2550; Chommanad, 2009; Chommanad, 2013)

3.7 การแสดงผลการวิเคราะห์

การแสดงผลการวิเคราะห์งานวิจัยทางด้านระบบเสียง ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาเรื่องหน่วยเสียงพยัญชนะ ซึ่งประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะต้น หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ และหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย หน่วยเสียงสระ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยเสียงสระเดี่ยวและหน่วยเสียงสระประสม หน่วยเสียงวรรณยุกต์ และพยางค์ การแสดงหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ จะมีการแสดงผลทั้งจำนวนของหน่วยเสียงและประเภทของหน่วยเสียง

สำหรับหน่วยเสียงวรรณยุกต์งานวิจัยบางงานมีการนำเสนอเป็นแผนภูมิภาพเปรียบเสมือนบันได 5 เส้นของเสียงดนตรี กราฟแสดงค่าความถี่มูลฐาน และตารางการแยกเสียงรวมเสียง (Wipawan, 1981; Cooper, 1997; Person, 1998; ยุวเรศ, 2547; ปิยะวดี, 2550; เอกพล, 2550; Aimkamon, 2007; พิณรัตน์, 2555) การนำเสนอระบบเสียงวรรณยุกต์พบว่า มี 2 ระบบคือ ระบบตัวเลขแทนระบบเสียงวรรณยุกต์ (เบญจวรรณ, 2505; Woranoot, 1976; พิศศรี, 2520; Wipawan, 1981; อรทัย, 2530; วนิดา, 2531; เสน่ห์, 2531; Anirut, 1988; กรรณิการ์, 2534; วรลักษณ์, 2547; Aimkamon, 2007; มยุรี, 2553; ประไพพรรณ, 2554; พิณรัตน์, 2555) และใช้สัญลักษณ์กำกับระบบเสียงวรรณยุกต์ (Ruengdet, 1982) ตัวอย่างเช่น วรรณยุกต์ที่ 1 คือ กลาง-ระดับ [ไม่มีเครื่องหมายกำกับ] วรรณยุกต์ที่ 2 คือ ต่ำ-ระดับ [-] วรรณยุกต์ที่ 3 คือ ขึ้น-ตก [^] วรรณยุกต์ที่ 4 คือ สูง-ระดับ [´] วรรณยุกต์ที่ 5 คือ ตก-ขึ้น [ˇ] วรรณยุกต์ที่ 6 คือ สูง-ตก [`]

4. ระบบเสียงภาษาไทย

จากการศึกษาทบทวนงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเสียงภาษาไทย ทำให้สามารถสังเคราะห์ระบบเสียงภาษาไทยได้โดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ ระบบเสียงพยัญชนะ ระบบเสียงสระ และระบบเสียงวรรณยุกต์ ได้ดังนี้

4.1 ระบบเสียงพยัญชนะภาษาไทย

เสียงพยัญชนะในภาษาไทยพบว่าสามารถแยกย่อยออกเป็น 3 ส่วนคือ หน่วยเสียงพยัญชนะต้น หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย และหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ

4.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้น งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงพยัญชนะพบว่า หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยวนส่วนใหญ่ที่พบมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียง คือ /p, t, c (tɕ), k, ʔ, pʰ (ph), tʰ (th), kʰ (kh), b, d, m, n, ɲ, ŋ, f, s, h, l, w, j (y)/ ในงานวิจัยบางงานพบหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 19 หน่วยเสียง คือไม่มีหน่วยเสียง /ɲ (ɲ)/ (Anirut, 1988; ปิยะวัติ, 2550) และหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 21 หน่วยเสียง คือ มีเพิ่มหน่วยเสียง /cʰ/ หรือ /ch/ หรือ /tɕh/ (เบญจวรรณ, 2505; Woranoot, 1976; สารภี, 2518; อรทัย, 2530; วนิดา, 2531; เสน่ห์, 2531; ประไพพรรณ, 2554)

4.1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย จากงานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงพยัญชนะพบว่า หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยวนมี 9 หน่วยเสียงเหมือนกัน คือ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, j (y)/

4.1.3 หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าพบมีพยัญชนะควบกล้ำ 10 หน่วยเสียงคือ /tw, kw, khw, cw, ʔw, ɲw (ŋw), ŋw, sw, lw, jw (yw)/ ยกเว้นงานวิจัยบางส่วนพบว่ามีพยัญชนะควบกล้ำเพิ่มขึ้นดังนี้ คือ /thw/ (Ruengdet, 1982; เรืองเดช, 2531) /nw/ (Ruengdet, 1982) /xw/ (Siwaporn, 1986) และ /sl/ (เบญจวรรณ, 2505; Woranoot, 1976) นอกจากนี้ยังพบว่างานวิจัยของมยุรี (2553) พบเพียงพยัญชนะควบกล้ำ 6 หน่วยเสียง คือ /kw, khw, cw, ɲw (ŋw), sw, lw/ ส่วนงานของสารภี (2518) และ Anirut (1988) พบว่าไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ

4.2 ระบบเสียงสระภาษาไทยวน

จากงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าระบบเสียงสระในภาษาไทยวนมีหน่วยเสียงสระเดี่ยวสั้นยาวเป็นคู่กัน 18 หน่วยเสียง คือ /i, i:, e, e:, ɛ, ɛ:, a, a:, ɨ (u), ɨ: (u:), ɔ (ɤ), ɔ: (ɤ:), o, o:, ɔ, ɔ:, u, u:/ ยกเว้นงานวิจัยระบบเสียงภาษาถิ่นไทยวนที่สี่คือ จังหวัดนครราชสีมา (อรทัย, 2530) ที่พบว่าไม่มีหน่วยเสียงสระเดี่ยวสั้น 9 หน่วยเสียง และสระเดี่ยวยาว 1 หน่วยเสียง คือ /i, e, ɛ, ɨ, ɔ, a, u, o, ɔ/ และ /a:/ ตามลำดับ ส่วนสระประสมในภาษาไทยวนพบว่าส่วนใหญ่มี 3 หน่วยเสียง คือ /ia (iə), ia (wa) (iə) (wə), ua (uə)/ ยกเว้นงานวิจัยบางงานที่พบว่าสระประสม 2 หน่วยเสียง คือ /ia (iə), ua (uə)/ ได้แก่ งานวิจัยของพิศศรี (2520) เรื่องการศึกษาหน่วยเสียงภาษาแพรว อรทัย

(2530) ระบบเสียงภาษาถิ่นยวนที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เรื่องเดช (2531) ภาษาถิ่นตระกูลไทย Anirut (1988) ระบบเสียงภาษาคำเมืองของจังหวัดลำปาง และมยุรี (2553) การศึกษาระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือที่ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก นอกจากนี้งานวิจัยภาษาคุบัว จังหวัดราชบุรี (สารภี, 2518) และภาษาไทยถิ่นเหนือ (กรรณิการ์, 2534) พบว่าสระประสมเสียงสั้น 3 หน่วยเสียงข้างต้นมีสระประสมเสียงยาวเป็นคู่กัน รวมสระประสมทั้งสิ้น 6 หน่วยเสียง คือ /ia, i:a, ia (ua), i:a (u:a), ua, u:a/ และที่แตกต่างจากงานอื่นๆ คืองานวิจัยภาษาไทยถิ่นที่จังหวัดเชียงใหม่ (Woranoot, 1976) พบว่ามีสระประสมสองเสียง 13 หน่วยเสียง คือ /ai, oi, oi, xi, ui, wii, iu, eu, eu, au, iə, uə, uə/ และสระประสมสามเสียง 3 หน่วยเสียง คือ /ieu, uəi, uəi/ ทั้งนี้เพราะวิเคราะห์ให้เสียงสระ /i/ และสระ /u/ ทำยคำเป็นสระ ไม่ใช่พยัญชนะ /y/ และ /w/ ตามลำดับ ดังในงานวิจัยส่วนใหญ่

4.3 ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยวน

การสังเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยวนจำแนกออกได้เป็น 3 ประเด็นคือ จำนวนเสียงวรรณยุกต์ การแยกเสียงรวมเสียง และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ ดังนี้

4.3.1 จำนวนเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยวน

จำนวนเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยวน ที่พบนั้นมีทั้งหมด 4 กลุ่ม คือ

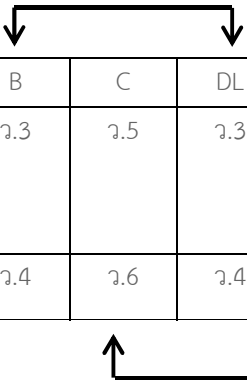
(1) ระบบเสียงวรรณยุกต์จำนวน 4 วรรณยุกต์ (Wipawan, 1981; วนิดา, 2531)

(2) ระบบเสียงวรรณยุกต์จำนวน 5 วรรณยุกต์ (Mundhenk, 1967; อรทัย, 2530; Chommanad, 2009)

(3) ระบบเสียงวรรณยุกต์จำนวน 6 วรรณยุกต์ ซึ่งจากการศึกษาภาษาไทยวนพบว่าส่วนใหญ่จะพบวรรณยุกต์ จำนวน 6 วรรณยุกต์ (Brown, 1965; Jones, 1965; Davis, 1970; เบญจวรรณ, 2505; ช่อนกลิ่น, 2516; Wilaiwan, 1973; สารภี, 2518; Woranoot, 1976; พิศศรี, 2520; จรูญ บุญพันธ์และคณะ, 2524; Ruengdet, 1982; Siwaporn, 1986; เรื่องเดช, 2531; เสน่ห์, 2531; Anirut, 2531; Gardner, 1996; Cooper, 1997; รุ่งนภา, 2541; วรลักษณ์, 2547; กรรณิการ์, 2534; Aimkamon, 2007; ปิยะวดี, 2550; มยุรี, 2553; ประไพพรรณ, 2554; พิณรัตน์, 2555; Chommanad, 2013)

(4) ระบบเสียงวรรณยุกต์จำนวน 8 วรรณยุกต์ (จตุณ บุญพันธ์และคณะ, 2524) งานวิจัยนี้มีจำนวนวรรณยุกต์ 8 วรรณยุกต์ เนื่องจากการนับจำนวนวรรณยุกต์ที่เกิดจากการแยกเสียงทั้งในพยางค์เป็นและพยางค์ตาย

4.3.2 การแยกเสียงรวมเสียงในภาษาไทยวนการวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยวนโดยใช้เกณฑ์แยกเสียงและรวมเสียงของวรรณยุกต์ในงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าวรรณยุกต์ช่อง A มีการแยกเสียงเป็นแบบสองทาง คือ 12-34 ส่วนวรรณยุกต์ช่อง B C และ DL DS มีการแยกเสียงเป็นสองทางคือ 123-4 นอกจากนี้เสียงวรรณยุกต์ในช่อง B และ DL มักเป็นเสียงวรรณยุกต์เดียวกันเสมอ เช่นเดียวกันกับวรรณยุกต์ช่อง C และ DS ที่มักเป็นเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน ดังในภาพที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.5
2					
3	ว.2				
4		ว.4	ว.6	ว.4	ว.6

ภาพที่ 2 การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาไทยวน

นอกจากการแยกเสียงและรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่พบในงานวิจัยส่วนใหญ่ดังในภาพที่ 2 แล้ว ยังพบว่า วรรณยุกต์ช่อง DS123 และวรรณยุกต์ช่อง DS4 สามารถมีเสียงวรรณยุกต์ตรงกับวรรณยุกต์ช่องอื่นๆ ได้หลากหลายดังนี้ คือ

- DS123 = A12 (เบ็ญจวรรณ, 2505; อรทัย, 2530; Anirut, 1988; รุ่งนภา, 2541; วรลักษณ์, 2547; กรรณิการ์, 2534; Aimkamon, 2007; มยุรี, 2553)
- DS123 = A34 (Brown, 1965; Jones, 1965; Davis, 1970; เสน่ห์, 2531; Aimkarmon, 2007; Chommanad, 2013)
- DS123 = B123 และ DL123 (Anirut, 1988)
- DS123 = C123 (พิศศรี, 2520; ประไพพรรณ, 2554)
- DS123 = C4 (Wilaiwan, 1973; Siwaporn, 1986)

วรรณยุกต์ของ DS4 สามารถมีเสียงวรรณยุกต์ตรงกับวรรณยุกต์ช่องอื่นๆ คือ C123, A34 และ B123 ดังนี้

- DS4 = C123 (Jones, 1965; Davis, 1970; Wilaiwan, 1973; Siwaporn, 1986; Anirut, 1988; Aimkamon, 2007; Chommanad, 2013)
- DS4 = A34 (วรลักษณ์, 2547)
- DS4 = B123 (ประไพพรรณ, 2554)
- DS4 = B4 (มยุรี, 2553)

การรวมเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นที่ทำให้เกิด 4 หน่วยเสียง (Wipawan, 1981; วนิดา, 2531) และ 5 หน่วยเสียง (Mundhenk, 1967; อรทัย, 2530; Chommanad, 2009) มีสาเหตุจากการรวมเสียงของวรรณยุกต์ช่อง A34 = B123 และ B4 = C4 สำหรับวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง และการรวมเสียงของวรรณยุกต์ช่อง B4 = C123 สำหรับวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

4.3.3 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่พบในภาษาไทยวน

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยวนที่พบในงานวิจัยส่วนใหญ่ในบทความปริทัศน์นี้จะเรียกว่า “สัทลักษณะหลัก” และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่พบในงานวิจัยบางงานจะเรียกว่า “สัทลักษณะแปร” ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สัทลักษณะหลักและสัทลักษณะแปรของวรรณยุกต์ภาษาไทยวน

วรรณยุกต์	สัทลักษณะหลัก	สัทลักษณะแปร
วรรณยุกต์ที่ 1 A12	ต่ำ-ขึ้น และกลางต่ำ-ขึ้น	ต่ำ-ตก-ขึ้น และ กลาง-ตก-ขึ้น (Anirut, 1988 และปิยะวัฒน์, 2550) กลาง-ระดับ (Ruengdet, 1982 และเรืองเดช, 2531)
วรรณยุกต์ที่ 2 A34	กลาง-ขึ้น กลางสูง-ขึ้น และสูง-ขึ้น	กลาง-ระดับ และกลางสูง-ระดับ (เบญจวรรณ, 2505; จรูญ บุญพันธ์และคณะ, 2524; Anirut, 1988; วรลักษณ์, 2547; กรรณิการ์, 2534; Wilaiwan, 1973; ปิยะวัติ, 2550; มยุรี, 2553) กลาง-ตก (อรัทัย, 2530; รุ่งนภา, 2541) ต่ำ-ขึ้น-ตก (Aimkamon, 2007) ต่ำ-ระดับ (Ruengdet, 1982 และเรืองเดช, 2531)
วรรณยุกต์ที่ 3 B123 และ DL123	กลาง-ระดับ กลางค่อนข้างต่ำ-ระดับ และต่ำ-ระดับ	กลาง-ตก และต่ำ-ตก (จรูญ บุญพันธ์และคณะ, 2524; อรัทัย, 2530; Aimkamon, 2007; วรลักษณ์, 2547; กรรณิการ์, 2534; Cooper, 1997; รุ่งนภา, 2541; และ ปิยะวัติ, 2550) ขึ้น-ตก (Ruengdet, 1982 และเรืองเดช, 2531)
วรรณยุกต์ที่ 4 B4 และ DL4	สูง-ตก กลาง-ตก ต่ำ-ตก และกลาง-ขึ้น-ตก	กลาง-ตกและมีเสียงกักที่เส้นเสียง กลาง-ขึ้น-ตกและมีเสียงกักที่เส้นเสียง กลางสูง-ขึ้น-ตกและมีเสียงกักที่เส้นเสียง และ สูง-ตกและมีเสียงกักที่เส้น เสียง (Siwapor, 1986 ; Anirut, 1988; Aimkamon, 2007) สูง-ระดับ (Ruengdet, 1982 และเรืองเดช, 2531) สูง-ขึ้น-ตก (มยุรี, 2553)
วรรณยุกต์ที่ 5 C123	กลาง-ระดับ กลางสูง-ระดับ และสูง-ระดับ	กลาง-ระดับและจบด้วยเสียงกักที่เส้นเสียง และกลางสูง-ระดับและจบด้วย เสียงกักที่เส้นเสียง (Brown, 1965; Siwapor, 1986; Anirut, 1988; และ Aimkamon, 2007) สูง-ตก (เบญจวรรณ, 2505) สูง-ตกและจบด้วยเสียงกักที่เส้นเสียง (จรูญ บุญพันธ์และคณะ, 2524; วรลักษณ์, 2547; กรรณิการ์, 2534) ตก-ขึ้น (Ruengdet, 1982 และเรืองเดช, 2531) กลาง-ขึ้น-ตก (มยุรี, 2553)
วรรณยุกต์ที่ 6 C4	สูง-ตก และ สูง-ขึ้น-ตก	กลาง-ขึ้น และสูง-ขึ้น (อรัทัย, 2530; วรลักษณ์, 2547) กลางสูง-ขึ้นและจบด้วยเสียงกักที่เส้นเสียง สูง-ระดับและจบด้วยเสียงกักที่ เส้นเสียง (Brown, 1965; Anirut, 1988; Wilaiwan, 1973) กลางสูง-ตกและจบด้วยเสียงกักที่เส้นเสียง กลาง-ขึ้น-ตกและจบด้วยเสียง กักที่เส้นเสียง กลางสูง-ขึ้น-ตกและจบด้วยเสียงกักที่เส้นเสียง (Siwapor, 1986; Anirut, 1988; Aimkamon, 2007) สูง-ตก (Ruengdet, 1982 และเรืองเดช, 2531) สูง-ระดับ (มยุรี, 2553)

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการสังเคราะห์ผลงานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทย (ภาษาคำเมือง ภาษาล้านนา ภาษาไทยถิ่นเหนือ) ทำให้เห็นวิวัฒนาการของการศึกษาระบบเสียงภาษาไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งสถานภาพของการศึกษาระบบเสียงภาษาไทย ว่ามีการศึกษาในประเด็นใดและบริเวณใดมากน้อยเพียงใด ซึ่งทำให้เห็นภาพงานวิจัย ในอนาคตว่าควรจะเป็นอย่างไร ดังนี้

จากการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทย พบว่า สามารถแบ่งงานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทย เป็น 2 ส่วน คือ งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทย ทั้งระบบ คือ ศึกษาทั้งระบบเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ และงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะระบบเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งมีการเก็บข้อมูลโดยใช้รายการคำศัพท์ที่นำมาใช้ หรือดัดแปลง หรือเพิ่มเติมจากงานของ Gedney (1972) รายการคำศัพท์ของ Swadesh (1952) และรายการคำชุดเทียบเสียงและคู่เทียบเสียงคล้ายจากงานของกัลยา (2533) ในช่วงแรกของการศึกษา มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยายจำนวน หน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ และบรรยายสัทลักษณะของแต่ละหน่วยเสียง ต่อมา มีการนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้ในการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ ซึ่งมี 2 โปรแกรมที่พบ คือ โปรแกรม CECIL และโปรแกรม PRAAT มาช่วยในการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นกราฟในการแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์โดยใช้โปรแกรม EXCEL

เนื่องจากงานวิจัยแต่ละงานมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่แตกต่างกัน แต่งานวิจัยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาระบบเสียง หรือศึกษาระบบวรรณยุกต์ โดยนำเสนอด้วยวิธีพรรณนา มีเพียงบางงานที่มีการนำเสนอด้วยวิธีการภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น แต่ก็ยังนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาเช่นเดียวกัน เช่นงานวิจัยของ Anirut (1988) และ Aimkamon (2007) ที่ศึกษาภูมิศาสตร์วรรณยุกต์ภาษาไทยในพื้นที่จังหวัดลำปาง และนำเสนอผลการวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยด้วยแผนที่ ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตควรประยุกต์แนวคิดหรือบูรณาการวิธีการวิจัยระบบเสียงหรือระบบวรรณยุกต์ โดยการนำวิธีการภูมิศาสตร์ภาษามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยเพื่อจัดทำแผนที่ภาษาและแผนที่ภาษาศาสตร์เพื่อให้แตกต่างจากงานวิจัยอื่นๆ ในอดีต

การสังเคราะห์งานวิจัยทางด้านระบบเสียงภาษาไทยวนทำให้ทราบถึงระเบียบวิธีวิจัยระบบเสียงภาษาไทยวน และบริเวณที่พูดภาษาไทยวนในประเทศไทย การสังเคราะห์งานวิจัยทำให้พบว่าการศึกษาด้านนี้ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งหมดที่มีการพูดภาษาไทยวนในประเทศไทย ปัจจุบันภาษาไทยวนพบได้ใน 17 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง แม่ฮ่องสอน ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ สระบุรี ราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี ลพบุรี และนครราชสีมา (อ้างอิงจากบทนำ) เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยวนตามตารางที่ 1 พบว่า จังหวัดสุโขทัย อุตรดิตถ์ และกาญจนบุรี ซึ่งมีผู้วิจัยกล่าวถึงแต่ยังไม่มีผู้ใดศึกษา นอกจากนี้จากประวัติศาสตร์ของเมืองโยนกนคร หรือ เมืองโยนกนาคนคร ดำเนินเรื่อยมาจนกระทั่งเป็นเมืองเชียงแสน ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่อาศัยของชาวไทยวนนั้น พม่าเคยปกครองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2101 สมัยพระเจ้าบุเรงนอง เป็นต้นมา เป็นเวลากว่า 200 ปีที่เมืองเชียงแสนต้องตกเป็นเมืองขึ้นระหว่างพม่าและกรุงศรีอยุธยาสลับกันไปมาตลอด จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้พบว่ามีชาวไทยวนจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดเมือวดีรัฐกะเหรี่ยง ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์จนมาถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ใน พ.ศ. 2347 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้มีการยกทัพไปตีเมืองเชียงแสนจากพม่า และมีการรวบรวมชาวเชียงแสนไปอยู่ที่จังหวัดน่านและเวียงจันทน์ ประกอบกับชัยภูมิที่ตั้งเมืองเชียงแสนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งมีชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ทำให้พบว่าปัจจุบันชาวไทยวนอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปัจจุบันในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เรียกชาวไทยวนกลุ่มนี้ว่า “ลาววน” ชาวลาววนปัจจุบันกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเฉพาะในแขวงไชยบุรี แขวงหลวงน้ำทา และแขวงบ่อแก้ว ดังนั้นงานวิจัยที่ควรจะดำเนินการต่อไปคือศึกษาการแบ่งภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยวน ทั้งภาษาไทยวนในทุกพื้นที่ของประเทศไทยรวมทั้งในประเทศใกล้เคียงได้แก่ แขวงไชยบุรี แขวงหลวงน้ำทา และแขวงบ่อแก้ว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และจังหวัดเมือวดีรัฐกะเหรี่ยง ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ รวมทั้งแบ่งภาษาไทยวนเป็นภาษาถิ่นย่อย และเชื่อมโยงการใช้ภาษาถิ่นย่อยเหล่านี้กับการโยกย้ายถิ่นฐานของ

ประชากรที่พูดภาษาไทยวน เพื่อการเปลี่ยนแปลงของการใช้ภาษาไทยวนในบริเวณต่างๆ เหล่านั้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความปริทัศน์เรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การแปรตามภูมิภาคของภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย “ศาสตราจารย์วิจัยดีเด่น” ประจำปี 2558 จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมีศาสตราจารย์ ดร.สมทรง บุรุษพัฒน์ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ในการจัดทำบทความปริทัศน์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณอาจารย์ Richard Hiam ที่ช่วยตรวจบทคัดย่อภาษาอังกฤษ นางสาวรัชฎาภรณ์ ผละฤทธิ์ ผู้ช่วยวิจัย ที่ช่วยจัดรูปแบบของบทความ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่ให้โอกาสผู้เขียนคนที่ 1 เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยนี้

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน

สิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Email: janida_20@hotmail.com

สมทรง บุรุษพัฒน์ ศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล Email: sburusphat@gmail.com

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ วัฒนเกษม. (2534). **ภาษาไทยถิ่นเหนือ**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- กฤษณา สมบัติ. (2553). **คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอมแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กัลยา ดิงศัทธิย์, ม.ร.ว. (2533). **วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นสุพรรณบุรี : การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในคำกับวรรณยุกต์ในถ้อยคำต่อเนื่อง**. รายงานผลการวิจัย เอกสารเย็บเล่ม 263 หน้า.
- จรรยา บุญพันธ์และคณะ. (2524). **พจนานุกรมภาษาไทยกรุงเทพ-ไทยเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ช่อนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ. (2516). **หน่วยเสียงภาษาอุบลฯ เชียงใหม่ และสงขลา เทียบกับภาษากรุงเทพฯ**. เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 137 กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานโยบาย กรรมการฝึกหัดครู.
- ธวัช ปุณโณทก. (2531). **ภาษาถิ่น ตำราเรียนวิชา TH321 (ภาษาถิ่น)**. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เบญจวรรณ สุนทรากุล. (2505). **หน่วยเสียงของภาษาไทยเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพพรรณ กิ่วเกษม. (2554). **ระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ ตำบลแม่ทราย อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่**. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “แม่ใจ-แพร่วิจัย ครั้งที่ 2” วันที่ 1-2 กันยายน 2554. หน้า 556-566.
- ปิยะวัติ วงษ์ชัย. (2550). **การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ (กำเมือง)**. ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระยาประชาภิจักรจักร. (2557). **พงศาวดารโยนก**. นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2546). **การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- _____. (2555). การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่น
ที่พูดในจังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พิศศรี แจ้งไพร. (2520). หน่วยเสียงภาษาแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณี พยอมยงค์. (ม.ป.ป.). พจนานุกรมล้านนาไทย. ลำปาง: โครงการประชุมปฏิบัติ
การศิลปวัฒนธรรมภาคเหนือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ.
- ยุวเรศ วุทธิพร. (2547). การศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือใน
ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ตำบลบ้านตึก อำเภอ
ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก
จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- รุ่งนภา เกียรติวร. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยถิ่น 4
จังหวัดในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
วิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. (2531). ภาษาถิ่นตระกูลไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัย
ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วนิดา สารพร. (2531). วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุ
ในภาษาไทยถิ่นใต้ ตำบลดอนแร่ และตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัด
ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรลักษณ์ เดชะประทุมวัน. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายในคำ
แฝงอารมณ์ความรู้สึกภาษาไทยถิ่นใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหา
บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวน โชติสุรัตน์. (2512). ไทยถิ่น-คนเมือง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. (2514). ไทยรบพม่า. พระนคร: คลังวิทยา.
- สมทรง บุรุษพัฒน์, สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง, สุมิตรา สุวรรณ์เดชา, ณรงค์ อาจสมบัติ, บัทยา
พัฒน์พงษ์ และพิเชฐ สีตะพงศ์. (2554). การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษา

- และการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บริษัทสร้างสื่อจำกัด.
- _____. (2554). แผนที่กลุ่มชาติพันธุ์และภาษาในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**. 30(2), 83-114.
- สรัสวดี อ๋องสกุล. (2539). **ประวัติศาสตร์ล้านนา**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- สารภี ศิลา. (2518). **เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาษากรุงเทพกับภาษาคุณบัว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสน่ห์ ชาวขมิ้น. (2531). **ภาษาไทยยวน ที่ตำบลท่าช้าง อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรทัย เจือจันอัด. (2530). **ระบบเสียงภาษาถิ่นยวนที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกพล กันทอง. (2550). **การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ตามกลุ่มอายุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Aimkamon Bunmee. (2007). **Dialect Geography of Khammueang Lampang: A Tonal Study**. M.A. (Linguistics), Mahidol University.
- Anirut Tanlaput. (1988). **Tonal Variation of Lampang Kham Muang**. M.A. (Linguistics), Mahidol University.
- Brown, J. Marvin. (1965). **From Ancient Thai to Modern Dialects**. Bangkok: White Lotus.
- Chommanad Intajamornrak. (2009). The Fundamental Frequencies of Tai Yuan Tones Spoken by Lua'(Mal) Speakers in Nan Province, Thailand. **MANUSYA: Journal of Humanities**, Special Issue. 17, 2009, 20-33.
- _____. (2013). Language Contact: Challenging in Diversity. Naresuan University. **The Asian Conference on Education 2013 - Official Conference Proceedings**. Osaka, Japan.

- Cooper, Michael. (1997). **A Tonal Study of Kammuag in Phayao**. Research Report No.146. Payap Research and Development Institute & The Summer Institute of Linguistics.
- Davis, Richard. (1970). **A Northern Thai Reader**. Bangkok: The Siam Society.
- Gardner, Jonathan. (1996). **A Tonal Study of Kammuag in Nan and Phrae**. Payap Research and Development Institute and The Summer Institute of Linguistics. Research report #138. Chiang Mai.
- Gedney, W. J. (1972). A Checklist for determining tones in Tai dialects. In M. Estellie Smith (Ed.), **Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager**. The Hague: Mouton. 423-427.
- Jones, Robert B. (1965). Phonological Features of Northern Thai. *Southeast Asia Program Data Paper No. 58*, Cornell University, Ithaca.
- L-Thongkum et al. (2007). **Dictionary of 15 Languages Spoken in Nan Province**. Research Monograph of the Research Project on Linguistic Diversity in Nan Province: A Foundation for Tourism Development. The Thailand Research Fund.
- Li, Fang-Kuei. (1959). Classification By Vocabulary: Tai Dialects. **Anthropological Linguistics**. 1: 15-21.
- _____. (1977). **A Handbook of Comparative Tai**. Hawaii: The University Press of Hawaii.
- Mundhenk, Norman A. (1967). **Myuang Dialects : types of language variation**. Manuscript.
- Nida, Eugene A. (1949). **Morphology: The Descriptive Analysis fo Words**. 2nd ed., Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Person, R. Kirk. (1998). **A Comparative Study of Tones in the Khammuang of**

- Lampang and Chiang Rai.** No.147. Payap Research and Development Institute & The Summer Institute of Linguistics.
- Ruengdet Pankhuenkhat. (1981). **A Comparative Phonology of Tai Phake and Tai Kammueng.** Nakhon Pathom: Institute of Language and Culture For Rural Development, Mahidol University.
- _____. (1982). **The Phonology of the Lanna Language (A Northern Thai Dialect).** Nakhon Pathom: Institute of Language and Culture For Rural Development, Mahidol University.
- Siwaporn Chotecheun. (1986). **The Phonology of Nan with Comparisons to Phrae.** M.A. (Linguistics), Mahidol University.
- Swadesh, Morris. (1952). "Lexicostatistic Dating of Prehistoric Ethnic Contacts." **Proceedings of the American Philosophical Society**, Vol. 96, 452–463.
- Tingsabadh, Kalaya. M.R. (2001). Thai tone geography. In M.R. Kalaya Tingsabadh & A.S. Abramson. (Eds.), **Essays in Tai Linguistics.** Bangkok: Chulalongkorn University Press. 205-228.
- Wilaiwan Wichienrot Khanittanan. (1973). **The Influence of Siamese on Five Lao Dialects.** Ph.D. Dissertation in Linguistics, The University of Michigan.
- Wipawan Plungsuwan. (1981). **A Tonal Comparison of Tai Dialects in Ratchaburi.** M.A. (Linguistics), Mahidol University.
- Woranoot Pantupong. (1976). Some phonetic notes on Tai Yuan. **PASAA**, 6 (1-2), 126-143.